

[Viggo Starcke.]

mes udfra de praktiske ting, man står overfor.

Hvad angår selve spørgsmålet: det frivillige personel, siger forslaget, at vi bygger på den bestående forsvarsordning, men den bestående forsvarsordning kan særdeles godt anvendes, selvom man forandrer tvangsudskrivning til frivillighed. Selve frivillighedsprincippet er jo et princip, som retsforbundet altid har været tilhænger af. Lige siden det første forslag vedrørende disse områder blev fremsat fra vor side i samlingen 1926—27 af det afdøde ærede medlem dr. Aksel Dam og lige op til i dag, har retsforbundet altid stået på frivillighedsprincippets grund. Vi tillægger frihed en meget stor betydning, og vi mener, at i Danmarks forsvars historie har der ligefrem været et par tilfælde, hvor man næsten med et laboratorieforsøgs nøjagtighed har kunnet måle graden af den effektivitet, som friheden giver. Jeg vil minde om, at i 1788 løstes stavnsbåndet i Danmark, men det blev ikke løst på een gang, det blev aftrappet i løbet af 12 år, således at i oktober 1800 den sidste rest af stavnsbåndet var borte. Og året efter — i 1801 — strømmede det til med frivillige, der sloges, så det gnistrede omkring dem, og de var lige ved at brænde knurhårene af admiral Nelson. Jeg må minde om den frie grundlov i 1849, om, at vi året efter tildels ved store tilstrømninger af frivillige sejrede i slaget ved Isted, og jeg må endvidere minde om modstandsbevægelsens indsats. Al ære og respekt for vor hær og dens officersstand, så fik Danmark i forhold til det, der var blevet ofret på vort forsvar, ikke valuta for udgifterne den 9. april. Man kan diskutere om effektivitetens grad, men både moralsk indadtil og med hensyn til at bygge Danmarks anseelse op udadtil betød modstandsbevægelsen overordentlig meget.

Overfor mange af de indvendinger, som er kommet fra de ærede ordføreres side angående spørgsmålet om, hvorvidt frivillighedsprincippet er holdbart, ønsker jeg netop at pege på disse erfaringer; jeg ønsker desuden at pege stærkt på selve hjemmeværnet, og jeg beder i denne forbindelse den højtærede formand om tilladelse til at anføre nogle korte citater. Ved diskussionen her i tinget den 24. januar om forsvarrets ordning udtalte den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Frode Jakobsen — det står i folketingstidenden sp. 2035—36 — følgende:

„Man har talt om en fiasko for hjemmeværnet. Det må i hvert fald være folk, der ikke har forstået et kuk af det hele. Da

loven blev vedtaget i 1948, var der ingen, der drømte om, at hjemmeværnet kunne bygges op på frivillighed. De frivillige var, som det klart fremgår af loven, nærmest tænkt som et supplement, men vi har tværtimod oplevet den gladelige overraskelse, at tilgangen af frivillige har været så stor, at man har kunnet se bort fra det, som hjemmeværnsloven af 1948 regnede med som det normale, nemlig udskrivning.“

Se, det synes jeg er en bemærkelsesværdig erfaring, og selvom opbygningen af et forsvar ikke er helt den samme opgave som opbygningen af et hjemmeværn, er der i selve denne erfaring intet, der modsiger vor berettigede forventning om, at hæren kan bygges op på frivillighed; tværtimod bekræfter dette eksempel eksperimentelt det, som vi siger. Dertil kommer, at man må huske, at i hjemmeværnet har man endda tvangen lurende i baggrunden, hvorved den inspirerende del af frivilligheden tildels falder bort. Endelig har man i hjemmeværnet det princip, at de fleste jo gør deres arbejde gratis. Det er et mål for, at disse 48 000 mand har en vis pligtfølelse og oftervilje brændende i sig. Jeg indrømmer, det kan være et spørgsmål om tid, om opdragelse, om forklaring og om propaganda, betaling, markedspris, tilbud og efterspørgsel, men med den rette tilrettelæggelse nærer jeg ingen tvivl om, at dette problem skulle kunne løses.

Jeg vil gerne overfor den ærede ordfører for socialdemokratiet fremhæve, at socialdemokratiet jo i sin tid har stået meget stærkt på frivillighedsprincippet, og det samme gælder det radikale venstre. Allerede i 1924 — den 8. oktober — fremsatte socialdemokratiet forslag til lov om afrustning m. v., og i dette lovforslags § 1 bestemtes det, at værnepligten ophævedes. Fra socialdemokratiets side fremsattes den 3. oktober 1929 et forslag til lov om omdannelse af hæren og flåden til et vagtkorps, og i § 3 i dette lovforslag bestemtes det, at værnepligten ophævedes. Man må derfor sige, at der på dette område er et præcedens, i hvert fald fra socialdemokratiets og det radikale venstres side. Jeg må måske minde om, at afdøde udenrigsminister P. Munch ved debatten i folketinget den 16. december 1927 — jeg beder om formandens tilladelse til et kort citat — udtalte følgende:

„at et hovedled i denne forvandling må være dette, at vi kommer bort fra den tvungne soldatertjeneste, der ikke danner et naturligt grundlag for den art af militærvæsen, som vi kan have med fordel og resultat i Danmark.“